

γραφὴν του ἐλόκληρον διήγημα χωρὶς ν' ἀναφέρῃ οὐδαμῶς τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως.

Εὐχόμεθα νὰ εὕρῃ μιμητὰς ἐν Ἑλλάδι ὁ καθηγητὴς τοῦ Ἀμβούργου καὶ νὰ μεταστρέψῃ τὰς ἰδέας μερικῶν καθηγητῶν, λογοτεχνῶν, λαογράφων κ.τ.λ., οἱ ὅποιοι, εἴτε ἐπειδὴ ἔχουν πρωτοτύπους γνώμας

περὶ πρωτοτυπίας, εἴτε ἐπειδὴ ἔχουν ἀσθενὴ τὴν μνήμην, λησιμονοῦν νὰ θέσουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ γράψαντος — συγχεοντες αὐτὴν μὲ τὴν ἰδικήν των — κάτω ἀπὸ τὰ διηγήματα ποὺ χάρις εἰς τὰ ἱσχυρὰ μέσα ποὺ διαθέτουν, δημοσιεύουν εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας τῶν Ἀθηνῶν.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΓΑΝΟΧΩΡΩΝ

Εἰς τὰ Γανόχωρα τὰ νυμφία τὰ ἔλεγον «Παρακάτια» καὶ τοὺς Χαιρετισμοὺς «Εὐνὲς» (εὐχάς).

«Παρακάτια» ἦτο δύσκολον νὰ ἐρμηνευθῇ, οὕτε οἱ ἴδιοι οἱ χωρικοὶ ἐγνώριζον διατὶ τὰ ἔλεγον οὕτως. Τελευταίως ὁμως εἶδα ὅτι εἰς ἄλλα μέρη τῆς Θράκης ἔλεγον τὸ νυκτέρι, ποὺ ἐκάθηντο αἱ γυναῖκες τὸν χειμῶνα τὴν νύκτα καὶ εἰργάζοντο, «παρακάθι», δηλαδὴ ἀπὸ τὸ παρακάθηναι, τὸ ὁποῖον σημαίνει εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὅχι ὅτι κάθηναι πλησίον τινός, ἀλλὰ ὅτι κάθηναι περισσότερον ἀπὸ ὅσον πρέπει ἢ ἀπὸ ὅσον εἶναι συνηθισμένον, ὅπως π. χ. θὰ ἔλεγον καὶ τὸ «παράκαμε» καὶ ἄλλα.

Ἡ μετατροπὴ τοῦ θ εἰς τ ἦτο πολὺ συνηθισμένη, καθὼς ἀντιστρόφως καὶ τοῦ τ εἰς θ, ὅπως π. χ. εἰς τὴν λέξιν τροφήν τὴν ὁποίαν συνηθῶς ἐπρόφεραν θροφήν.

Ὑπῆρχε δὲ ἔθιμον κατὰ τὴν περιφορὰν τοῦ Ἐπιταφίου τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς νὰ ἀνάβουν φωτιὰς εἰς τὰς ἀκρὰς τῶν χωρίων καὶ θορυβωδῶς νὰ καταφέρωνται, διὰ σατυρικῶν διστύχων κατὰ τῶν Ἑβραίων. Οἱ πλανόδιοι πωληταὶ Ἑβραῖοι, ποὺ δὲν ἔλειπαν καὶ εἰς τὰ Γανόχωρα, ἐφρόντιζαν νὰ ἐξαφανισθοῦν κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν, διότι τὸ πληθος ἦτο πολὺ φανατισμένον καὶ ἐξηγριωμένον κατὰ τῶν Ἑβραίων, ἐπιστεύετο δὲ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς θὰ ἔπαιον αὐτοὶ ὅπως ὁποῖε ἀπὸ τὸ πανελλήνιον τοῦλάχιστον ἓνα παιδί διὰ νὰ τὸ ρίξουν εἰς τὰ βελόνια κτλ. καὶ διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς ἐπροφύλασσον ἐξαιρετικῶς εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ τὰ παιδιά των.

Κατὰ τὴν περιφορὰν τοῦ Ἐπιταφίου ποὺ ἐλέγετο «Λέησο», ἐκ τοῦ «Κύριε

ἐλέησον» — ποὺ ψάλλει ὁ χορὸς τῶν ψαλτῶν — ὡς καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν, τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν, ἐκράτουν καὶ λαμπάδας ἀναμμένας, ἀλλὰ τὸ περισσότερον ἐκράτουν «σαμάδες». Ἦσαν δὲ οἱ σαμάδες κηρία περιτυλιγμένα, ὅπως αἱ κουβαρίστραι, καὶ ἀπετέλουν διάφορα σχήματα, εἰς δὲ τὴν ἐπιφάνειάν των εἶχαν ἀποτυπωμένας διαφόρους ἐγχρῶμους εἰκόνάς καὶ ἄνθη.

Οἱ πυροβολισμοὶ ἤρχιζαν ἀραιοὶ δοκιμαστικῶς ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ τῆς Ἀναστάσεως ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ νέοι εἰς τὸν νάρθηκα ἑτοιμοὶ, μόλις ἀκούσουν τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», νὰ πυροβολήσουν. Προσεπάθει δὲ ἑκάστος νὰ ὑπερβάλῃ τὸν ἄλλον εἰς ταχύτητα, εἰς δυνατώτερον κρότον καὶ εἰς πολυαριθμότερας κενώσεις.

Ἐκτὸς δὲ ποὺ ἑκάστος ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ὑπερβάλῃ τὸν ἄλλον καὶ αἱ συνοικίαι τῶν χωρίων, ὅπου ὑπῆρχον περισσότεραι τῆς μιᾶς ἐκκλησίαι, ἐσυναγωνίζοντο ποία θὰ ὑπερβάλῃ τὴν ἄλλην, τόσον εἰς φωτιὰς κατὰ τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, ὅσον καὶ εἰς πυροβολισμοὺς κατὰ τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως.

Ὅπλα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐχρησιμοποιοῦντο μόνον παρὰ τῶν ἐξηγινετισμένων καὶ εὐπρόρων περιστροφῶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ παλαιαὶ «καραμπίνες» ἢ «κομποῦρες», αἱ ὁποῖαι ἦναι πτον μὲ τσακμακόπετρα, ἐξ οὗ καὶ τὰς ἔλεγον «τσακμακλίδικα», ἦσαν ὀλίγαι. Τὰ συνηθέστερα ἦσαν τὰ λεγόμενα «μονά», ποὺ εἶχαν μίαν κνήμην καὶ μέγεθος ὅσον τῶν μεγάλων περιστροφῶν καὶ τὰ ἐγέμιζον μὲ πυρίτιδα καὶ κουρέλια, καὶ τὰ ἐπάτουν καλῶς μὲ ἓνα εἰδικὸν ξύλο, διὰ νὰ κάμουν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον κρότον. Ἦτο

ὄπλον μάλλον παιδικόν, μολονότι δὲν ἔλειπαν ἐξ αὐτῶν καὶ οἱ σοβαροὶ τραυματισμοί. Ἐλέγοντο δὲ «μονά», διότι ὑπῆρχαν καὶ τὰ δικάνα των, ποὺ εἶχαν δύο κάνας καὶ τὰ ἔλεγαν «τσιφτεδες», ἐκ τοῦ τουρκικοῦ τσίφτ ποὺ σημαίνει διπλοῦς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τούτους κινδυνώδεις πυροβολισμοὺς ἄλλο ἔθιμον ἐκδηλώσεως τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀγαλλιάσεως τῶν χωρικῶν, ἦσαν αἱ καμπανοκρουσίαι. Εἰς τὰ Γανόχωρα αἱ ἐκκλησίαι εἶχαν ξυλῖνας καμπάνας, αἱ ὁποῖαι ἐχρησιμοποιοῦντο παραπλεύρως μὲ τοὺς εἰσαχθέντας μεταλλίνοους κώδωνας καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα αἱ καμπάναι τῶν ἐκκλησιῶν, ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν νάρθηκα, ἦσαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ καὶ οἱ βουλόμενοι ἔκρουον αὐτάς, ἀλλὰ ἡ κρούσις εἶχε ὀρισμένον ρυθμὸν καὶ ἦτο ἀρμονικὴ. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὴν διασκέδασιν αὐτὴν ἐπεδίδοντο παῖδιά καὶ ἔφηβοι.

Τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα εἰς τὸ Αὐδήμιον—δὲν γνωρίζω ἐὰν ἐγίνετο καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρία—θὰ ἔκαμναν τὰ μεγάλα τὰ κορίτσια «ζούβουλη».

Ἡ ζούβουλη ἦτο ἓνα ξύλον χονδρὸν, ἐμπηγμένον μέσα εἰς τὸ ἔδαφος καὶ καλῶς στερεωμένον, ὅρους ἕως περὶ πον μέτρον, ἡ δὲ κορυφή αὐτοῦ ἕως δέκα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρον θὰ ἦτο λεπτότερα ἀπὸ τὸ ὅλον ξύλον καὶ καλῶς λαξευμένη, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ προσαρμόσῃ ὀριζοντίως εἰς αὐτὴν ἓνα ἄλλο στερεὸν καὶ πλατύτερον ξύλον, μήκους δύο μέτρων καὶ κάτω καὶ νὰ ἀποτελέσῃ οὕτως εἶδος μεγάλης ζυγαριᾶς. Εἰς τὰ ἄκρα δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου προσήρμοζον δύο ἄλλα ξύλα μικρότερα καὶ λεπτότερα, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευον διὰ νὰ κρατοῦνται οἱ καθήμενοι εἰς τὰ ἄκρα αὐτῆς τῆς ζυγαριᾶς, δηλαδὴ τῆς ζούβουλης.

Ἐσυνήθιζετο δὲ νὰ κάθηνται εἰς τὴν ζούβουλη καλλιηκάρια καὶ νὰ τὴν περιστρέφουν σιγὰ σιγὰ κορίτσια μεγάλα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐτραγουδοῦσαν διάφορα ἐγκώμια διὰ τοὺς νέους.

Τὰ τραγούδια αὐτὰ ἢ τὰ ἐγκώμια ἔλεγοντο εἰς ὀρισμένον σκοπὸν, σιγανὸν καὶ γλυκόν, μεταξὺ τοῦ νανουρίσματος καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν τραγουδιῶν τοῦ γάμου.

Ἐκτὸς δὲ τῶν αὐτοσχεδίων, τὰ ὁποῖα θὰ εἰαίριαζαν τὴν ὥραν ἐκείνην ὑπῆρχαν καὶ μερικὰ καθιερωμένα ὡς «τραγούδια τῆς Ζούβουλης». Π. χ. :

Ζερμπούλι μου γαλάζιο
καὶ κρίνα μου μαβιά,
ἀνεβοκατεβαίνω *)
μέσα στὸν Κασαμπά. **)

Φορεῖς λουστροκοντούρες,
κάλτσες μεταξωτές,
τὸ φέσ' σὶν κεφαλὴ σου
παρὰ γυρτὸ νὰ πές'.

Ἡ ζούβουλη ἐστήνετο καὶ ἤρχιζε τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ ἐσυνεχίζετο καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα τῆς Διακαινησίμου ὡς καὶ κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ ἑορτάς μέχρι τῆς Ἀναλήψεως. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἡ φράσις :

Ζούβον ζουβουλίζομαι
πέφτω καὶ τσακίζομαι

ἡ ὁποία ἔλεγτο χωρὶς καμψίαν σημασίαν, ἀπλῶς μόνον διὰ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν τῆς.

Ἄλλο ἔθιμον κατὰ τὸ Πάσχα ἦτο νὰ ἐξέρχωνται ὅλα τὰ παῖδιά εἰς τὸν «ἔσφι» ***) ὅπου θὰ ἔτρωγαν τὴν κουλούρα μὲ τὸ αὐγὸ, ποὺ θὰ τὰ ἔστελνε ἡ νουνὰ των. Θὰ ἐπηγαίναν ὁμαδικῶς, πέντε, δέκα παῖδιά, ὀλίγον ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, μετὰ τὴν δευτέραν Ἀνάστασιν καὶ ἐκεῖ θὰ ἐτραγουδοῦσαν καὶ θὰ ἐχόρευαν, ἀφοῦ θὰ ἔτρωγαν τίς κολοῦρες των.

Ἐσυνήθιζον δὲ οἱ ἀνάδοχοι νὰ στέλνουν ὀλίγον πρὸ τοῦ Πάσχα, τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν ἢ τὸ Μεγάλον Σάββατον, κολοῦρες μὲ αὐγὰ, εἰς τὰς ὁποίας ἔδιδαν διάφορα σχήματα. Π. χ. διὰ τὰ ἀγόρια θὰ ἔστελναν κουλούρα ποὺ θὰ παρίστανε ἄλογο καὶ καβαλάρη, εἰς δὲ τὰ κορίτσια θὰ ἔστελναν κουλούρα εἰς σχῆμα στεφάνου, ἢ εἰς σχῆμα νεάνιδος.

Ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν ἡσὼν ὑποχρεωμένοι νὰ στέλνουν δῶρὰ εἰς τοὺς κομπάρους των, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν καὶ ἄλλων εἰς τὸ ἐρχόμενον.

*) Ἐλέγαν καὶ «γυρίζω τρογυρίζω». Ἐπίσης ἔλεγαν καὶ μερικὰ τοῦ γάμου, ἀλλὰ μὲ τὸν σκοπὸν τῆς ζούβουλης.

**) Κασαμπάς εἶναι λέξις τουρκικὴ καὶ σημαίνει πολιτεία, ἀλλὰ εἰς τὸ Αὐδήμιον Κασαμπὰν ἔλεγαν τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας.

***) Ἐξοχή.